

**MAASEUDUN
SIVISTYSLIITTO**

Tuomariston lausunto

Kyläillään!-kirjoituskilpailu 2018–2019

Tulosten julkistaminen 25.11.2019

Keskustakirjasto Oodi, Helsinki

Tuomariston puheenjohtaja, Maaseudun Sivistysliiton puheenjohtaja Pekka Perttula

Valtakunnallinen, kaikille avoin Kyläillään-kirjoituskilpailu järjestettiin 1.11.2018–28.2.2019. Kilpailun järjestivät Maaseudun Sivistysliitto, Maahenki-kustantamo, Suomen Kylät ry, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Suomen Kotiseutuliitto, Eläkeliitto sekä Siskot ja Simot -yhteisö.

Kilpailu oli samalla myös Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran muistitietokeräys, ja kilpailuun osallistuneet kirjoitukset on talletettu SKS:n arkistoon, jos kirjoittajat ovat siihen antaneet luvan.

Kilpailuun osallistui 726 kirjoittajaa 846 tekstillä, eli osanottoa voidaan pitää erittäin runsaana. Syntymäaikansa ilmoittaneiden osallistujien ikähaarukka ylsi 11-vuotiaasta 97-vuotiaaseen. Osallistujia oli joka puolelta, kaikenlaisista ammateista ja taustoista.

Kilpailun pääpalkinnoksi oli määrätty 5000 €. Lopun palkintosumman, 3000 €, tuomaristo sai jakaa parhaaksi katsomallaan tavalla, minkä lisäksi tuomaristolla oli mahdollisuus jakaa kunniamainintoja. Tuomaristo käytti valtuutustaan myöntämällä pääpalkinnon lisäksi kuusi jaettua toista palkintoa, suuruudeltaan 500 €, sekä viisi kunniamainintaa.

Tuomaristo painotti valinnoissaan kirjoitusten omaäänisyyttä, koskettavuutta, vilpittömyyttä ja samastuttavuutta sekä kerronnan elävyyttä. Rungas palkittujen ja kunniamainintojen määrä heijastaa kilpailun runsasta osanottoa ja tasoa. Päätöksissään tuomaristo oli yksimielinen.

Tuomaristoon kuuluivat Maaseudun Sivistysliiton puheenjohtaja Pekka Perttula, arkistotutkija Marja-Leena Jalava Suomalaisen Kirjallisuuden Seurasta, kirjailija Olli Jalonen, kustantaja Johanna Korhonen Maahenki-kustantamosta, toimittaja Jaana Kosunen Siskot ja Simot -yhteisöstä, Juha Kuisma Suomen Kylistä, järjestöneuvos Jukka Salminen Eläkeliitosta sekä toiminnanjohtaja Riitta Vanhatalo Suomen Kotiseutuliitosta. Kilpailun sihteeristönä toimivat Raija Kallioinen Maaseudun Sivistysliitosta ja Sofia Tuisku Suomen kylistä.

Minkälaisia kilpailuun lähetetyt tekstit olivat?

Kilpailun tekstilajeja ei ollut rajattu, mutta vastauksissa tosipohjaiset muistelutekstit painottuivat voimakkaasti. Kertomuksissa painottuivat ajallisesti 1950- ja 1960-luvut, eli muisteluikään ehtineiden suurten ikäluokkien lapsuuden ja nuoruuden ajat, mutta paljon oli myös seuraavan sukupolven 1970- ja 1980-luvuille sijoittuvia muistoja. Osa kirjoituksista kuvasi yksittäistä mieleenjäänyttä tai tyypillistä kyläilytapausta, osa kyläilytapoja yleisemmin ja pitemmältäkin ajalta.

Suurten ikäluokkien lapsuuden korostumisen myötä korostui myös maaseutu, jossa suurin osa suuriin ikäluokkiin kuuluvista on lapsuutensa viettänyt. Maaseudun kyläilyperinteitä kaikilta maan kolkilta kuvattiin monipuolisesti ja moniulotteisesti. Poikettiin naapurissa ilman kummempia seremonioita tai matkustettiin tuon ajan teillä ja kulkuneuvoilla vaivalloisesti pitäjän toiselle puolelle sukulaisiin. Yhteisöissä oli tilaa myös monenlaisille persoonallisuuksille, jotka olivat jääneet mieleen joko vieraina tai kyläilykohteina. Herkästi rekisteröitiin myös kyläilyillä paljastuvat perhe-elämän draamat ja sukujen tai naapurustojen sisäiset ristiriidat ja sosiaaliset erot, kyläilyt itseä parempi- tai vähempiosaisten luona.

SIVU 2/2

Yksi joukosta erottuva aihepiiri olivat Karjalan evakoiden kokemukset. Heille kyläily oli sodan jälkeen elinehto yhteisön ja yhteyksien koossa pitämiseksi, muistoista kiinni pitämiseksi ja yhteiselle surutyön tekemiseksi. Kertomuksiin mahtui myös vieraan kohtaamisen kokemuksia esimerkiksi menneiden vuosikymmenien kiertelevien romanien ja nykypäivän maahanmuuttajien kohdalla.

Jonkinlaiseksi perinteisen kyläilykulttuurin joutsenlauluksi koettiin monien kirjoitusten perusteella television tulo, joka ensiksi keräsi väen sinne mihin tuli kylän ensimmäinen televisio mutta lopetti sitten kyläilyn, kun jokainen jäi kotiin katsomaan omaa televisiotaan. Nykyisen niin sanotun sosiaalisen median nähtiin myös heikentävän entisestään kyläilykulttuuria.

Tuoreempiin aikoihin sijoittuvat tekstit olivat yleisesti ottaen toisaalta pohtivampia, kyläilytapoja analyttisemmin ja monesti kriittisestikin tutkailevia kirjoituksia, ja toisaalta kyläilyyn liittyviin ihmissuhteisiin ja niiden merkitykseen keskittyneitä kirjoituksia.

Kuva oli tässä suhteessa ristiriitainen ja moniselitteinen. Toisaalta kyläilytavat ovat kaikin puolin vapautuneet viime vuosikymmenten aikana, toisaalta kodeista tuntuu tulleen paljon yksityisempiä paikkoja kuin puolen vuosisadan takaisessa maalaisyhteisössä tai tehdasyhteisössä. Kylään kutsuminen ja kylään meneminen tuntuu joskus tarkoittavan jonkin sisimmän ja varjellun paljastamista, ja tilanteissa on erilaista herkkyyttä kuin menneen ajan kyläilykuvauksissa.

Kiitokset

Maaseudun Sivistysliitto kilpailun pääjärjestäjänä esittää lämpimät kiitokset kaikille järjestäjäkumppaneille, tuomariston jäsenille ja sihteeristölle sekä kirjan toteuttaneelle Maahenkustantamolle. Erityisesti kiitokset Marja-Leena Jalavalle, joka Suomalaisen Kirjallisuuden Seurassa vastasi runsaan sadon arkistoinnista sekä Lauri Oinolle, joka tekstien esilukijana on mitä huolellisimmin paneutunut laajaan aineistoon ja toimittanut sen kirjaksi.

Lämmin kiitos Keskustakirjasto Oodille mahdollisuudesta järjestää tämä julkistamistilaisuus juhlavissa puitteissa.

Suurimmat kiitokset kuuluvat kirjoittajille, joiden muistojen ja luovuuden lähteille olemme kilpailun myötä päässeet.